

Nr 126.

Ankom till Riksdagens kansli den 16 maj 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående fastställande av telegrafverkets stat för driftkostnader år 1914 jämte i hithörande ämne väckta motioner.
(4:e Avd.)

1:o.

I en till Riksdagen den 14 januari 1913 avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 3, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att dels medgiva, att reparatören Henrik Bergstedts änka Anna Christina Bergstedt, född Eliasdotter, må från och med den 1 januari 1913 uppbära under sin återstående livstid, så länge hon lever ogift, ett åligt understöd av 300 kronor, att utbetalas i den ordning, som gäller för fyllnadspensioner från telegrafverket, dels ock godkänna statsrådsprotokollet bifogat förslag till stat för telegrafverkets driftkostnader under år 1914 samt bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader under samma år, förslagsvis, till 12,200,000 kronor, att utgå direkt av telegrafmedlen.

Beträffande utredningen i detta ärende tillåter sig utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Slutsummorna av de uti förevarande proposition för år 1914 föreslagna staterna för telegrafverkets driftkostnader, jämförda med motsvarande för innevarande år av Kungl. Maj:t fastställda stater, äro, enligt vad åberopade statsrådsprotokollet giver vid handen följande:

S t a t.	Belopp för år 1913.	Belopp för år 1914.	Ökning för år 1914.
A. Avlöningsstat	6,976,190	7,115,300	139,110
B. Övergångsstat	22,540	23,580	1,040
C. Indragningsstat	5,500	5,500	—
D. Pensions- och understödsstater	341,557	361,133	19,576
E. Omkostnadsstat	4,187,213	4,694,487	507,274
Summa	11,533,000	12,200,000	667,000

Av den i statsrådsprotokollet lämnade utredning inhämtas, att de föreslagna ändringarna i de särskilda staterna avse följande

Ökning.

Avlöningsstaten.

å anslagen för styrelsen	kronor	16,010: —
» » » linjedistriktet	»	21,560: —
» » » trafikdistriktet		
och stationerna	»	88,340: —
» de särskilda anslagen	»	16,000: —
eller tillhopa	kronor	141,910: —

Däremot har minskning föreslagits å anslagen för verkstaden med ..... » 2,800: —
i följd varav ökningen utgör ..... kronor 139,110: —

Övergångsstaten ..... kronor 1,040: —

Pensions- och understödsstaterna.

å anslagen till pensionsinrättningen respektive 2,550 och 7,574, till- hopa	kronor 10,124: —
å anslaget till änke- och pupill- kassan	» 275: —
å anslaget till fyllnadspensioner ...	» 10,000: —
eller tillhopa	kronor 20,399: —
Häriifrån avgår å anslaget för liv- räntor och understöd	» 823: —
varför ökningen uppgår till	kronor 19,576: —

Omkostnadsstaten.

av anslaget för stationers och linjers underhåll med	kr. 300,000: —
» anslagen för fastigheter samt för- hyrda lokaler med	» 120,000: —
» anslaget för förråden med hela be- loppet	» 100,000: —
» » » stationsinventarier med	» 80,000: —
» » » postavgifter med	» 5,000: —
» » » telegrafverkets under- visningsanstalt med ...	» 5,000: —
eller tillhopa	kr. 610,000: —

Däremot har minskning föreslagits:

å anslaget för verktygs- inventarier med	kr. 20,000: —
» anslaget för räntor med	» 1,500: —
» anslaget för diverse ut- gifter med	» 81,226: —
eller sammanlagt	kr. 102,726: —
vadan ökningen utgör	kr. 507,274: —
	Summa kr. 667,000: —

Då de skäl, som anförts för de föreslagna förändringarna i avlöningsstaten för telegrafstyrelsen, linjedistriktet, trafikdistriktet och stationerna, synts utskottet utvisa behovet av dessa förändringar, har utskottet icke funnit något att i sådant avseende erinra.

Å anslaget för telegrafstyrelsens verkstad har, såsom ovan nämnts, föreslagits en minskning av 2,800 kronor, och är indragningsstaten upptagen till samma belopp, som för år 1913.

Den å posten »särskilda anslag» till följd av erforderlig ökning av anslaget till dyrortstillägg föreslagna höjningen har utskottet jämväl funnit sig böra förorda, ävensom den å övergångsstaten upptagna ökning med 1,040 kronor.

Beträffande det under pensions- och understödsstater föreslagna understödet åt reparatören Henrik Bergstedts änka Anna Christina Bergstedt, har utskottet funnit billighetsskäl tala för att ett sådant understöd beredes.

Vad i övrigt föreslagits beträffande pensions- och understödsstaterna har utskottet jämväl funnit sig böra biträda, liksom utskottet, på grund av den utredning, som i statsrådsprotokollet förebragts i fråga om den under omkostnadsstaten föreslagna avsevärda ökningen, ej heller har något att däremot erinra.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Riksdagen må

a) *medgiva*, att reparatören Henrik Bergstedts änka Anna Christina Bergstedt, född Eliasdotter, må från och med den 1 januari 1913 uppbära under sin återstående livstid, så länge hon lever ogift, ett årligt understöd av 300 kronor, att utbetalas i den ordning, som gäller för fyllnadspensioner från telegrafverket, samt

b) *godkänna* till statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 januari 1913 fogat förslag till stat för telegrafverkets driftkostnader under år 1914 samt bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader under samma år, förslagsvis, till 12,200,000 kronor, att utgå direkt av telegrafmedlen.

2:o.

I två likalydande till utskottets förberedande behandling överlämnade motioner, väckta, den ena (nr 42) inom Första kammaren av friherre *H. C. Falkenberg*, och den andra (nr 71) inom Andra kammaren av herr *K. Starbäck* har föreslagits, att Riksdagen för sin del måtte besluta att från det i telegrafverkets stat för driftkostnader under omkostnadsstaten uppförda förslagsanslag till diverse utgifter anvisa ett belopp av 1,000 kronor att överlämnas till aktiebolaget Nynäshamns samskola.

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan hava motionärerna anfört följande:

»Enligt Kungl. Maj:ts och Riksdagens år 1911 fattade beslut komma telegrafverkets verkstäder att förflyttas från Stockholm till Nynäshamns köping, där erforderliga verkstadsbyggnader samt bostäder för arbetarna numera äro uppförda. Enligt vad från telegrafstyrelsen meddelats, läser flyttningen redan hava påbörjats och beräknas bliva fullbordad under vårens lopp.

Bland de angelägenheter, telegrafstyrelsen med anledning av verkstadens förflyttning haft att överväga, är även den om beredande åt de vid verkstäderna anställda tjänstemäns och arbetares barn av tillfälle till skolundervisning utöver den, som de kunna erhålla vid därvarande folkskola. Enligt vad telegrafstyrelsen anförde i en skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 oktober 1912, syntes denna fråga, till följd av verkstadsdirektörens intresse för saken, kunna på ett tillfredsställande sätt ordnas, om blott telegrafverket bleve satt i tillfälle att träda hjälpende emellan med ett mindre penningbidrag för en gång.

På initiativ av professorskan Anna Sjögren börjades år 1910 en samskola i Nynäshamn med fem elever. Då emellertid tillslutningen redan nu blivit så stor, att elevantalet vuxit till 22, och då förflyttningen av telegrafverkets verkstäder till Nynäshamn kommer att tillföra skolan ytterligare omkring 20 elever, har ett bolag, som under december 1912 registrerats under benämningen Aktiebolaget Nynäshamns samskola, bildats samt övertagit skolan och dess affärer. Styrelsen för bolaget utgöres av telegrafverkets verkstadsdirektör Klas Weman, ordförande, professorskan Anna Sjögren, vice ordförande, samt direktören Carl Bernström, kyrkoherden J. A. L. Quist och löjtnanten Belfrage. Redan före bolagets bildande hade av för saken intresserade personer sammanskjutits ett kapital av 7,000 kronor och därigenom möjliggjorts, att för skolans räkning kunnat inköpas en 50,360 kvadratfot stor tomt,

belägen mitt i samhället, med därå uppförd villabyggnad, vilken ändrats och tillbyggt med gymnastiksal, så att skolan numera är i stånd att mottaga även de från verkstadspersonalen anmälda 20 eleverna.

Egendomen i fråga är emellertid intecknad för 21,000 kronor, vilken summa måste reduceras till 14,000 kronor för att få skulden ned-satt så mycket, att skolan skall kunna bestå genom egna inkomster. Bolagets styrelse har gått i författning om insamlande genom frivilliga bidrag av de sålunda erforderliga 7,000 kronorna, varav redan 1,000 kronor influtit, och god utsikt lär förefinnas att få in det felande beloppet, därest telegrafverket finge bidraga med en summa, som ej behöver överstiga 1,000 kronor.

Enligt stadgarna och ordningsreglerna för skolan meddelas där samma undervisning som vid statens realskolor. Skolavgifterna utgöra, förutom en inskrivningsavgift av 10 kronor, lägst 50 och högst 90 kronor per termin. Skolbyggnaden är särdeles välbelägen i förhållande till verkstadspersonalens bostäder.

På i huvudsak ovan anförda skäl hemställde telegrafstyrelsen i sin nyssnämnda skrivelse, att Kungl. Maj:t täcktes bemyndiga styrelsen att till Aktiebolaget Nynäshamns samskola överlämna ett bidrag för en gång av ettusen kronor att utgå av det i telegrafverkets stat för driftkostnader under omkostnadsstaten upptagna förslagsanslag till diverse utgifter, men fann Kungl. Maj:t enligt meddelande till telegrafstyrelsen den 6 december 1912 icke skäl att lämna bifall till styrelsens framställning.

Detta Kungl. Maj:ts beslut torde hava förorsakats av principiella betänkligheter. Det synes mig emellertid, som om i ett fall som detta för Riksdagen inga betänkligheter av något slag borde förefinnas. Då staten låter till Nynäshamn förflytta hela den stora personalen vid telegrafverkets verkstäder, kan staten enligt min mening icke undandraga sig att åtminstone i någon mån söka sörja för att tillfälle beredes personalens barn till erhållande på platsen av skolbildning utöver den, som de kunna förvärva i folkskolan. Och då nu, tack vare enskild offervillighet, staten kan, genom ett så ringa bidrag som 1,000 kronor för en gång, bereda plats i Nynäshamns samskola för alla de av verkstadspersonalen anmälda barnen, borde staten med tacksamhet begagna sig av detta tillfälle.

Jag torde böra tillägga, att av de 20 från telegrafverkets verkstadspersonal anmälda eleverna alla så när som på två äro barn till arbetare och förmän vid verkstaden. De stipulerade terminsavgifterna lära vara något lägre än vid andra motsvarande skolor. Dessutom

finnas två frielevplatser. Det är, enligt vad jag jämväl erfarit, avsikten, att kommunen snarast möjligt skall övertaga skolan, i vilket fall den samma torde erhålla för dylika skolor brukligt årligt statsunderstöd. Skolan är därför redan nu helt och hållet anordnad efter mönster av de kommunala mellanskolorna, d. v. s. såsom en överbyggnad på den egentliga folkskolan».

Då, till följd av Riksdagens beslut att förlägga telegrafverkets verkstäder från Stockholm till Nynäshamn, personalen vid dessa verkstäder nödgats bosätta sig därstädes och då, såsom av motionärerna anförts, på grund av enskild offervillighet möjlighet förefinnes att genom ett bidrag från telegrafverket en gång för alla av ett så pass obetydligt belopp som 1,000 kronor bereda tillfälle för barn, tillhörande denna personal, att å platsen erhålla skolbildning utöver den, som de kunna förvärva i folkskolan, har utskottet, ehuru väl utskottet ställt sig i viss mån tveksamt gent emot att besluta utgående av ett sådant bidrag som det föreslagna, likväl ansett sig böra förorda motionärernas framställning.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till herrar friherre Falkenbergs och Starbäcks förevarande motioner, må för sin del besluta att från det i telegrafverkets stat för driftkostnader under omkostnadsstaten uppförda förslagsanslag till diverse utgifter för en gång anvisa ett belopp av 1,000 kronor att överlämnas till aktiebolaget Nynäshamns samskola.

Stockholm den 16 maj 1913.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från Första kammaren: herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *O. Jonsson*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *A. N. Hahn*, greve *P. O. L. Klingspor*, friherre *H. C. Falkenberg*, *H. F. Lamm*, friherre *J. G. Beck-Früs*, *F. Berglund*, *O. M. Strömberg*, *C. I. Asplund* och *A. W. Lindh*, samt

från Andra kammaren: herrar *A. Ekman, F. W. Thorsson, C. Persson, K. Starbäck, K. V. Rydén, N. E. Lindberg, J. Ström, G. Odqvist, A. Ifvarsson, A. P. Gustafsson, E. F. Hellberg* och *H. Lemke*.

Reservation:

vid *punkt 2*, angående bidrag till aktiebolaget Nynäshamns samskola, av herrar *O. Jonsson, greve P. O. L. Klingspor, friherre J. G. Beck-Friis, A. W. Lindh, F. W. Thorsson, C. Persson, K. V. Rydén, N. E. Lindberg, G. Odqvist* och *A. P. Gustafsson*.
